

*DRIEMAANDELIJKS KONTAKTBLAD VAN DE
HEEMKUNDIGE KRING 'Norbert de Vrijter'*

Zesde jaargang nr. 23 juni 1988.

Verantwoordelijke Uitgever :

"Norbert de Vrijter" v.z.w.

P.a. Jos Aerts, Boskant 17 2418 LILLE

Afgiftekantoor 2418 Lille

"Norbert de Vrijter" v.z.w.

Lokaal: 'Hof d'Intere'

Pastorijstraat 2

2152 Wechelderzande

Rek.nr.954-7353871-55

Een unieke kans

op zaterdag 9 juli 1988

Heemkundige Kring v.z.w.
"Norbert de Vrijter"
Lille

***Bezoek aan de opgravingen,
die bezig zijn in de O.-L.-Vrouw
kathedraal te Antwerpen***

programma: Bezoek aan de kathedraal en opgravingen aldaar
Bezoek aan de gerestaureerde Carolus Borromeus kerk
Een uurtje vrij om wat te eten
Een wandeling door oud-Antwerpen met bezoek aan typische oude Antwerpse cafés

vertrek:om 13 uur stipt aan de kerk van Lille, terug rond 22,30 uur,

Prijs: 250 fr. voor leden, 300 fr. voor niet leden.
Kinderen onder de 14 jaar mogen niet mee!
In deze prijs is begrepen bus, drinkgeld, inkom.
De rondleidingen worden gedaan door bekwame gidsen.

Inschrijven: Jos Willems, Heiend 7 te Lille tel.014/ 55 73 57.

U zult zien beste lezer dat ons kontaktblad voortaan een drietal reclame advertenties zal bevatten. Om als tijdschrift verzonden te worden moet het bladje aan zekere normen voldoen volgens de regie van de PTT.

Zo moeten we naast heemkundige bijdragen, artikels van algemene aard, mededelingen ook enkele commerciële advertenties opnemen.

Tijdens de jongste bestuursvergadering werd beslist in elk kontaktblad dan ook drie van dergelijke advertenties op te nemen.

Voor het verdere werkjaar werd beslist om de ruimte in de eerste plaats open te stellen voor reclame door de leden zelf. De opname zal dit jaar gratis zijn. Het lid dat wenst te adverteren brengt op de redactie 1/3 bladzijde tekst binnen. In de toegekomen volgorde zal dan de publiciteit in de eerstvolgende kontakbladen afgedrukt worden. Elke adverteerder is volledig verantwoordelijk voor zijn binnen geleverde bijdrage.

Samenstelling van het bestuur.

Na de jaarlijkse algemene ledenvergadering ziet het bestuur van de heemkundige kring Norbert de Vrijter er als volgt uit:

Voorzitter : Jos Aerts (Lille.)

Ondervoorzitter: Jules Van Olmen (Wechelderzande)

Secretaris-archivaris: Walter Van den Branden (Lille)

Penningmeester : Jos Willems (Lille)

Bestuursleden : Frans Van Glabbeek (Lille)

Marcel Van Den Bosch (Lille)

Paul Janssen (Poederlee)

Louis Bertels (Poederlee)

Walter Driesen (Poederlee)

Karel Neefs (Gierle)

Emiel Peeters (Gierle)

Rosette Dillen (Wechelderzande)

- 1 -

HEEMKUNDIGE BIJDAGEN NR. 20

De verklaring van de plaatsnaam WECHELDERZANDE : een nieuwe benadering.

Toponymie of beter gezegd plaatsnaamkunde is een boerende tak van de taalkunde. Heel wat geleerde en minder geleerde mensen waagden zich aan de verklaring van de naam van een dorp, stad of gehucht. Meestal kon men de juiste oorsprong van een plaatsnaam achterhalen of bracht dit mooie volksverhaaltjes op.

Een probleemgeval is altijd Wechelderzande gebleven. Niemand kan ontkennen dat dit een mooi klinkende plaatsnaam is, maar tot heden heeft men geen afdoende verklaring van deze plaatsnaam kunnen vinden tot Dr. J. MOLEMANS en J. BURNY in 1984 een desbetreffend interessant artikel publiceerden in het tijdschrift *Taxandria*, dat door de Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring van de Antwerpse Kempen te Turnhout wordt uitgegeven. Beide auteurs schijnen inderdaad een aanvaardbare verklaring van de plaatsnaam Wechelderzande gevonden te hebben. Laten wij echter eerst nagaan hoe men tot dan de plaatsnaam verklaarde.

Zoals steeds en overal heeft ook hier de volksmond een verklaring trachten te vinden voor de naam Wechelderzande. Berust ze geheel op fantasie, dan is ze des te kleurrijker. Daarom willen wij ze U ook niet onthouden:

* Eertijds behoorde Wechelderzande tot Vorselaar. Deze gemeente scheen meermaals last te hebben met de mensen van het "Zand", het welbekende gehucht van Wechelderzande dat tegen Lille grenst. De mensen van Vorselaar wensten die lastverkopers weg en toen moeten ze gezegd hebben "Weg met 't Zand". Vandaar zou de naam Wechelderzande gekomen zijn... (1).

Dat Wechelderzande ooit tot het Vorselaarse grondgebied heeft gehoord, moet nog steeds betwijfeld worden, maar het heeft wel tot de parochie Vorselaar gehoord. Hiervoor verwijzen wij echter naar ons jaarboek 1986 waarin hieromtrent een uitgebreid artikel is opgenomen. (2).

* De meeste mensen van Wechelderzande verklaren hun dorpsnaam aan de hand van de patrones van de parochie: Sinte-Amelberga. Zij zocht volgens de legende hier een schuilplaats om te ontkomen aan de hofmeier Karel Martel, welke verlangde met haar te huwen. Zij moet toen gezegd hebben: "Wat zijn die

- 2 -

wegeltjes van zand"! En vandaar . . .(3)

In zijn werkje *Wechelderzande*, verschenen in 1971, zet J. Van Olmen de verschillende meer wetenschappelijke verklaringsmogelijkheden op een rijtje.

* Prof. Dr. J. Mansion denkt aan "wichelarij", dus toverij en vergelijkt aldus met de gemeentenaam *Wichelen* in West-Vlaanderen

* Gramaye vertaalt de naam als "Weg tussen zand", want, zo zegt hij, er zou een grote heerweg gelopen hebben van Herentals over Lille, Hoogstraten en die ook *Wechelderzande* en *Vlimmeren* aandeed. Deze heerbaan is te Lille inderdaad nog altijd zichtbaar en is aldaar gekend onder de naam "Heirgracht".

* In Overijssel is er een dorp *Wechele*, in 1348 *Wechlo* genoemd. Volgens Dr. J. De Vries is de naam, evenals *Wechelderzande*, moeilijk te verklaren. Hij oppert voor het eerste Lid het woord "Weg" of de mansnaam *Wiggo*.

* De meest aannemelijke verklaring kwam, alsdan van Dr. A. Carnoy: oorspronkelijk heerste hier het loofwoud. Heel wat dorpen in de Kempen hebben hieraan hun naam te danken: *Lille*, *Vorselaar*. . . Zo verklaart hij *Lille* als "Lillo" = *Lindenbos*. *Wechelderzande* zou dan komen van *Wegge-lo*. *Wegge* is het middelnederlands voor wig, pin, bout of spil; dus: *Wiggenbos*. Eerder nog zou de naam afkomstig zijn van *Wilge-lo*, dus: *Wilgenbos*. Voor de gemakkelijke uitspraak zou het later *Wichelo* en *Wichele* zijn geworden (met wegvallen van de eerste l door dissimilatie) Ook de gemeentenaam *Wichelen* is voor hem "Wilgenbos".

Ook J. Van Olmen schijnt al deze verklaringen in twijfel te trekken. . .(4). In hun bovengenoemd artikel, *De jeneverstruik in de Kempen en de naam Wechelderzande*, zoeken Dr.J.Molemans en J.Burny de verklaring van *Wechelderzande* in de eertijds wijds verspreide *Jeneverbesstruik*. Deze kwam voornamelijk in onze streken voor in de droge heide en de landduinen: een landschap waarmee *Wechelderzande* tot in het begin van deze eeuw rijkelijk mee gezegend was. Nu wordt de jeneverstruik in Oost-Limburg "Wachtelteer" en "Wechtelteer" genoemd. "Wechtel" = jeneverbes, "teer" = boom (vergelijk Engels : tree). En nu zou volgens beide auteurs de naam "wechel" afkomstig zijn van "Wechtel" + "lo", dus: "Jeneverbesboom" + "bos op zandbodem". Daar het element lo in deze positie normaal verdoft tot -el is een ontwikkeling van wechel-lo tot Wechel zeer aannemelijk. De naam *Wechelderzande*, die van jongere datum is, is de samenstelling van Wechel met de naam van het gehucht *Zand*. Inderdaad werd in het begin van de negentiende eeuw nog volop jeneverbesstruik in de *Bruulbergen*, op de grens met Oostmalle aangetroffen.(5)

(wordt vervolgd)